

Je bent een mooi mens...

Hoe God je karakter vormt (2): liefde

Jos Douma, zondag 15 mei 2011

1 Korintiërs 13:1-8a

1 Al sprak ik de talen van alle mensen en die van de engelen – had ik de liefde niet, ik zou niet meer zijn dan een dreunende gong of een schelle cimbaal. 2 Al had ik de gave om te profeteren en doorgrondde ik alle geheimen, al bezat ik alle kennis en had ik het geloof dat bergen kan verplaatsen – had ik de liefde niet, ik zou

niets zijn. 3 Al verkocht ik mijn bezittingen omdat ik voedsel aan de armen wilde geven, al gaf ik mijn lichaam prijs en kon ik daar trots op zijn – had ik de liefde niet, het zou mij niet baten.

4 De liefde is geduldig en vol goedheid. De liefde kent geen afgunst, geen ijdel vertoon en geen zelfgenoegzaamheid. 5 Ze is niet grof en niet zelfzuchtig, ze laat zich niet boos maken en rekent het kwaad niet aan, 6 ze verheugt zich niet over het onrecht maar vindt vreugde in de waarheid. 7 Alles verdraagt ze, alles gelooft ze, alles hoopt ze, in alles volhardt ze.

8 De liefde zal nooit vergaan.

Preek

(1)

Het gaat in deze preek over liefde. En dat is mooi. Want iedereen is geïnteresseerd in de liefde en iedereen heeft er behoefte aan! Of je nu christen bent of niet, man of vrouw, oud of jong, kleurling of blank – er is geen mens die niet verlangt naar liefde.

Het mooie is nu, en dat is echt een zegen, dat de Bijbel het boek is dat gaat over de liefde. De Bijbelse boodschap is, als het gaat om liefde en om houden van, een jas die ons als gegoten zit – wij verlangen naar liefde en de Bijbel zegt: ‘God is liefde!’ Mooier kan het niet!

Maar er zit jammer genoeg wel een addertje onder het gras. Bedoelen we allemaal hetzelfde als we dat woord ‘liefde’ in de mond nemen? Want we kunnen het woord ‘liefde’ en de uitdrukking ‘houden van’ met van alles en nog wat verbinden. Liefde is de lichamelijke aantrekkingskracht tussen twee mensen, liefde is ook de toewijding van ouders aan hun kinderen of de intense verbondenheid tussen vrienden. We spreken ook over vaderlandsliefde, liefde voor de natuur of voor voetbal. We zeggen ‘ik houd van patat met mayonaise’ of ‘ik houd van jou’ en ‘God houdt van jou’. Achter liefde en houden van gaat dus van alles schuil.

Heel vaak wordt liefde ook woorl geassocieerd met een gevoel of met verliefdheid. – Er kwam eens een jong stel voor een gesprek bij de predikant die voor zou gaan in hun trouwdienst. Ze hadden zelf trouwbeloften geformuleerd, en die zouden ze nu samen doorspreken. De beloften klonken prima, tot het stel bij de laatste zin kwam: “Ik zal je trouw blijven in goede en kwade dagen, in rijkdom en armoede, in gezondheid en ziekte, totdat we niet langer van elkaar houden of de dood ons zal scheiden.” ‘Wat bedoelen jullie daarmee’, vroeg de predikant, ‘totdat we niet

langer van elkaar houden'? En er ontstond een heel gesprek over stellen die wel heel gelukkig en liefdevol aan hun huwelijk waren begonnen, maar op een gegeven moment hadden gemerkt dat ze niet meer van elkaar hielden. En dan moet je toch niet verplicht zijn om getrouwd te blijven en ongelukkig voor de rest van je leven? Daarom hadden ze dit opgenomen in hun trouwbelofte: 'totdat we niet meer van elkaar houden'.

Dit verhaal illustreert dat de moeite die er in onze cultuur is om commitment aan te gaan ook doorgedrongen is in de beleving van het huwelijk. En nu gaat het in deze preek verder helemaal niet over het huwelijk, maar wel over de liefde en wat liefde eigenlijk is. Of liever: wat de Bijbelse visie op liefde is. Want in de cultuur waar we allemaal deel van uit maken, is liefde misschien vooral een gevoel geworden, een emotie, iets wat dicht aan ligt tegen verliefdheid, dat je de vlinders in je buik voelt fladderen. Maar als die vlinders wegfladderen is er geen liefde meer. Maar is dat wat de Bijbel liefde noemt?

(2)

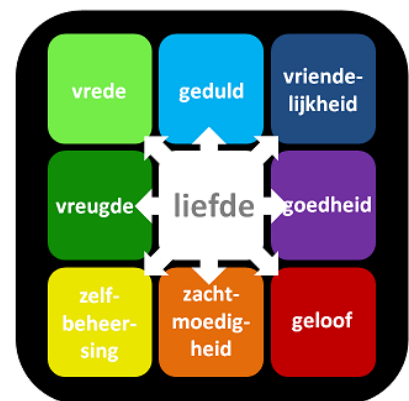
Als Paulus de vrucht van de Geest beschrijft, gebruikt hij negen woorden. We staan er nu bij stil dat dat rijtje van negen begint met liefde. Dat is niet voor niks. Je zou het bij die vrucht van de Geest ook zo kunnen zien, dat er na het woord liefde niet een komma staat, maar een dubbele punt: 'Maar de vrucht van de Geest is liefde: ...' – en dan volgen er acht uitwerkingen van die liefde, acht. Misschien zelfs wel: acht oefeningen in de liefde, of acht lessen in liefde.

Liefde is dan dus niet maar één van de onderdelen van de vrucht van de Geest maar de kern, de bron. Ik heb het geprobeerd zo in beeld te brengen (zie afbeelding 1). Niet meer negen blokjes, maar een centraal blokje met pijltjes naar de andere acht blokjes. En bij de tweede afbeelding heb ik er nog een gedachte aan toegevoegd, namelijk dat de liefde als het licht is dat door een prisma wordt gebroken in de verschillende kleuren van de regenboog.

De liefde is dus de eerst, de liefde is het centrum. En dat betekent dat je voor de andere eigenschappen steeds het bijvoeglijke naamwoord liefdevol moet zetten. Het gaat niet om vreugde, maar om liefdevolle vreugde (en dat is wat anders dan uitbundige pret). Het gaat niet om goedheid maar om liefdevolle goedheid (en dat is wat anders dan een wat zelfingenomen 'kijk-mij-eens-goede-daden-doen'). Het gaat niet om zelfbeheersing maar om liefdevolle zelfbeheersing (en dat is wat anders dan een nogal agressieve zelfdiscipline die een bepaalde narrigheid met zich meebrengt).

De vrucht van de Geest is dus liefde. Een mooi mens is dus een liefdevol mens. Als je een mooier mens wilt worden, richt je dan allereerst op de liefde. Ga terug naar de eerste liefde. Vind de ware liefde.

Maar dan komt die vraag van het begin natuurlijk direct weer terug: wat bedoelt de Bijbel met liefde? Het is helpend als we dan ontdekken dat het Grieks, de taal waarin het Nieuwe

testament oorspronkelijk geschreven is, drie woorden heeft die we in het Nederlands met liefde vertalen: eros, filia en agapè. Eros is de erotische liefde, de liefde die met seksualiteit te maken heeft. Filia is de vriendschappelijke liefde, de verbondenheid tussen mensen die vrienden van elkaar zijn. Maar hier staat dus niet eros of filia maar agapè. En dat woord wordt gebruikt voor de goddelijke liefde, voor liefde die tot het uiterste gaat, voor de eeuwige en onvoorwaardelijke liefde die we in Christus zien. Je zou de ‘gewone’ liefde tussen mensen, de erotische liefde, de vriendschappelijke liefde, de liefde tussen ouders en kinderen – je zou die liefde kunnen vergelijken met een gloeilamp van bijvoorbeeld 30 of 60 of 100 Watt. Maar de agapè-liefde is het zonlicht.

En dat maakt ook dat er met de vrucht van de Geest méér aan de hand is, waardoor we niet zomaar kunnen zeggen: eigenlijk vertonen heel erg veel mensen de vrucht van de Geest. Het is helemaal waar: je hoeft beslist geen christen te zijn om heel vredelievend, zachtmoedig en geduldig door het leven te gaan. Maar de Bijbel zegt dus eigenlijk: dat is prachtig, een Godsgeschenk, maar er is meer. En dat is dan niet veroordelend bedoeld, zo van ‘jouw vredelievendheid en zachtmoedigheid en geduld stellen als je geen christen bent eigenlijk niks voor’. Nee, het gaat erom dat er een verlangen wordt gewekt naar een liefde die verder gaat, die diepere wortels heeft, niet in jezelf, maar buiten je, namelijk in de agapè-liefde. Dat is de eeuwige en goddelijke liefde die God heeft laten zien in Jezus Christus. Want Paulus schrijft in een andere brief: ‘Niets zal ons kunnen scheiden van de liefde van God, die hij ons gegeven heeft in Christus Jezus, onze Heer’ (Romeinen 8:39).

Als we het op een Bijbelse manier willen hebben over de vrucht van de Geest, dan moet het dus ook altijd over Jezus gaan! Iemand vroeg aan me: ‘Het is toch de vrucht van de Géést, waarom heb je het dan steeds over Christus? En waarom gaf je bij de vorige preek dan dat gebed mee: ‘Jezus, uw liefde in mij; Jezus, uw vreugde in mij; ...?’ Dat heeft hier dus alles mee te maken: het diepste verlangen van de heilige Geest is dat Jezus centraal staat. Altijd vestigt de Geest de aandacht op Jezus. Dat is de diepste passie van de heilige Geest: dat Christus zichtbaar wordt. Als ik daarom nog een ander woord mag aanreiken dat van groot belang is als we het hebben over de vrucht van de Geest, dan is dat dit woord: Christusgelijkvormigheid.

Dat is het doel van ons leven hier op aarde, dat is de zin van ons leven, dat is Gods plan met jouw leven: dat je aan Christus gelijkvormig wordt, dat je op Jezus gaat lijken. Ook weer Paulus (Romeinen 8:30): ‘God heeft ons er ook van tevoren toe bestemd om het evenbeeld te worden van zijn Zoon’. De vrucht van de Geest is dus ten diepste Christusgelijkvormigheid. Want Jezus reflecteert op volmaakte manier het karakter van God. En de essentie van de vrucht van de Geest is ook: dat wij weer het beeld van God gaan vertonen.

Dus als je worstelt met de vraag: wat is Gods plan met mijn leven? Of als je je afvraagt: wat vraagt God nu van mij in deze moeilijke situatie? Overweeg dan eens heel diep dat dit Gods bedoeling is: dat je op Christus gaat lijken, dat de vrucht van de Geest tot bloei komt, dat je karakter wordt gevormd. In één woord: dat je groeit in liefde omdat je Gods liefde zoekt.

(3)

Liefde. Daar gaat het om. De liefde die God voor ons heeft en die hij aan ons heeft laten zien in Jezus. Een liefde dus die God alles heeft gekost. Ik moet dan ook denken aan die bekende Bijbeltekst: ‘Want God had de wereld zo lief dat hij zijn enige zoon heeft gegeven...’ (Johannes

3:16). Gods liefde is een gévende liefde. God geeft zichzelf weg. God verloochent zichzelf, kiest voor het lijden, omdat hij zoveel liefde voor ons heeft.

Maar dan we moeten ook onder ogen zien dat we in een maatschappij leven die het ons helemaal niet zo gemakkelijk maakt om deze liefde te leren kennen en te beoefenen. We leven namelijk in een voor-wat-hoort-wat-cultuur. We bewijzen een ander een dienst als we daar wat voor terugkrijgen. Dat kan geld zijn: we werken voor een inkomen. Dat kan ook een tegenprestatie zijn. Alles heeft een prijs! Onze maatschappij zit tot in haar diepste vezels zo in elkaar dat bij alles geldt: voor-wat-hoort-wat. In een markteconomie zoals die waarin wij leven, leer je van jongsaftaan dat alles te koop is voor een prijs: kleding, een woning, kunst, deskundigheid, kennis, image, gezondheid, tijd, sex en noem maar op.

En zo'n maatschappij staat dus heel ver af van het Bijbelse concept van liefde. Stel je voor dat God zou zeggen: voor-wat-hoort-wat. 'Ik heb jullie verlost, nu moeten jullie wat voor mij doen.' Soms denken christenen wel zo: we vinden dat we wat terug moeten doen, dat we onze dankbaarheid moeten tonen. En daar lopen we vervolgens direct in vast: want we kunnen nooit genoeg doen. Maar dat heeft dus met die Bijbelse liefde niets te maken. God gééft, zonder prijs; ja, het kost hem zelf alles, zijn eigen Zoon. Dat is liefde. Kost God alles. Kost ons niets.

Deze agapè-liefde is dus ook gericht op de ander. En ook dat is moeilijk te vatten in een maatschappij die ons vooral leert met onszelf bezig te zijn, die voortdurend een beroep doet op onze interesse in onszelf. En daardoor leren we onszelf van jongsaftaan te vragen: 'What's in it for me? Wat heb ik eraan? Wat levert dit mij op?' Wat is het moeilijk om in zo'n maatschappij te leren bevatten wat Bijbelse liefde is: dat je geïnteresseerd bent in de ander. Echt geïnteresseerd. Dat je iets voor de ander over hebt zonder iets terug te verwachten.

Dus we moeten heel goed beseffen dat we, als we ons onkritisch laten beïnvloeden door de cultuur die we ademen, we steeds verder vandaan raken bij wat de Bijbel liefde noemt. Het is een heel gevecht om liefdevol te zijn, want het staat haaks op een dominante trek van onze cultuur.

(4)

Misschien heb je wel een sterk verlangen om die Bijbelse liefde te kennen. Misschien denk je ook wel: dat is toch onmogelijk! En dat is het ook: liefhebben zoals God liefheeft kost echt alles. Maar we mogen er wel verder in komen. Vergeet niet dat het om een vrucht gaat: het kost tijd, wil die vrucht groeien en tot bloei komen.

En daarom is het ook zo belangrijk om die Bijbelse betekenis van de liefde beter te leren kennen, die agapè-liefde. In deze preek doen we daarom nu een kleine oefening door op een paar plaatsen de Bijbel open te slaan en te proeven waaruit blijkt wat liefde is en hoe belangrijk liefde is.

1) De liefde is allereerst de liefde van God. Luister maar eens naar deze woorden uit Jesaja 43 ver 1 tot 4, een gedicht over Gods liefde voor zijn kinderen, een liefdeslied is het eigenlijk, duizenden jaren oud, maar Gods hart klopt er nog steeds in:

*Welnu, dit zegt de HEER,
die jou schiep, Jakob, die jou vormde, Israël:*

*Wees niet bang, want ik zal je vrijkopen,
ik heb je bij je naam geroepen, je bent van mij!
Moet je door het water gaan – ik ben bij je;
of door rivieren – je wordt niet meegesleurd.
Moet je door het vuur gaan – het zal je niet verteren,
de vlammen zullen je niet verschroeien.
Want ik, de HEER, ben je God,
de Heilige van Israël, je redder.
Voor jou geef ik Egypte als losgeld,
Nubië en Seba ruil ik in tegen jou.
Jij bent zo kostbaar in mijn ogen,
zo waardevol, en ik houd zo veel van je.*

Als we zeggen ‘De vrucht van de Geest is: liefde’, denk dan allereerst aan déze liefde van God, God die tegen jou persoonlijk zegt: ‘Ik houd zoveel van je!’ Eigenlijk is heel de Bijbel één groot liefdesverhaal: het verhaal van een God die koste wat het kost zich voor ons in blijft zetten omdat hij zóveel van ons houdt. Niets kan hem tegenhouden.

2) De liefde is tegelijk ook een opdracht die gebaseerd is op Gods liefde voor ons. Hét grote gebod in de Bijbel, hét grote gebod van Jezus is (Matteüs 22:37-40):

*Heb de Heer, uw God, lief
met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand
en heb uw naaste lief als uzelf.*

Als we niet weten dat deze liefde vrucht van de Geest is, wordt het een onmogelijke opdracht. Maar we leren nu dat de liefde waartoe we worden opgeroepen niet de liefde is die we uit onze tenen moeten halen, maar vrucht van de Geest, gave van God, een kado van Jezus. Maar tegelijk ook een kado dat we echt moeten leren uitpakken. Want wat zegt Jezus (Johannes 13:34-35)?

*Ik geef jullie een nieuw gebod: heb elkaar lief.
Zoals ik jullie heb liefgehad, zo moeten jullie elkaar liefhebben.
Aan jullie liefde voor elkaar zal iedereen zien dat jullie mijn leerlingen zijn.*

Voel je nu ook hoe belangrijk die liefde is? Dáaraan herkennen mensen christenen.

3) Er zijn nog zoveel andere plaatsen waar de Bijbel spreekt over deze liefde, de agapè-liefde die zich helemaal geeft aan de ander. We lezen 1 Korintiërs 13:1-8. En daar zien we ook direct dat de Bijbelse liefde ongelooflijk ver gaat en ongelooflijk diep gaat. En we ontdekken dat we eruit onszelf niet toe in staat zijn. We hebben Jezus nodig. En we zien Jezus ook hier in 1 Korintiërs 13. Luister maar als ik in de verzen 4-8 het woord liefde vervang door de naam van Jezus:

*Jezus is geduldig en vol goedheid.
Jezus kent geen afgunst, geen ijdel vertoon en geen zelfgenoegzaamheid.
Jezus is niet grof en niet zelfzuchtig.
Jezus laat zich niet boos maken en rekent het kwaad niet aan.
Jezus verheugt zich niet over het onrecht maar vindt vreugde in de waarheid.
Alles verdraagt Jezus, alles gelooft hij, alles hoopt hij, in alles volhardt Jezus.*

En we voelen allemaal heel goed aan dat liefde niet maar een gevoel is, niet zo heel veel met verliefdheid te maken heeft die weer over kan gaan. Liefde is een radicale keuze. Liefde is Gods radicale keuze voor ons en onze radicale keuze voor God en voor onze naaste.

(5)

Kun je dat leren: radicaal kiezen voor de liefde? Het is een levenslang proces. Maar ik geloof dat we met vallen en opstaan kunnen groeien in liefde. Als dat niet zo was, zou God niet zeggen: 'Heb lief!' Als dat niet zo was zou Paulus de vrucht van de Geest niet aanprijzen.

Maar hoe kun je groeien in liefde? Hoe kan jouw karakter zo worden gevormd dat je een liefdevoller mens wordt, en zo een mooier mens? Dat vraagt in elk geval ook om oefening. Als we aan onze lichamelijke conditie willen werken, gaan we hardlopen, fietsen of naar de sportschool. Wat kunnen we doen als we aan onze geestelijke conditie willen werken? Drie oefeningen in de liefde.

Oefening 1: **BIDDEN**. Bid elke dag om liefde. 'Jezus, uw liefde in mij!' Dat gebed helpt je allereerst om steeds opnieuw te ontdekken dat het allemaal begint bij God, bij zijn liefde voor jou. 'Ik heb jullie eerst liefgehad.' 'Jezus, uw liefde in mij.'

Oefening 2: **MENSEN**. Zet eens wat tijd apart en schrijf eens drie namen op van mensen die jou liefhebben. Wat betekent dat? Hoe ziet dat eruit? Waaraan merk je dat? En schrijf ook drie namen op van mensen die jij liefhebt. Waaraan merkt die ander dat? Maak het dus concreet: het gaat over mensen. De liefde die we van God krijgen is bedoeld om aan mensen door te geven. En bedenk dat we niet groeien in liefde door alleen maar naar verhalen over liefde te luisteren, zoals je niet sportiever wordt als je in een sportschool een kopje koffie drinkt terwijl je alleen maar naar anderen kijkt hoe zij trainen.

Oefening 3: **TALEN**. Heel praktisch: oefen je in de vijf talen van de liefde. Misschien ken je ze al. Blaas ze dan nieuw leven in. Misschien heb je er nog nooit van gehoord; leer ze dan kennen en herkennen. Want liefde is maar niet een Bijbels of zelfs filosofisch concept. Liefde gebeurt. Liefde is een keuze. Liefde is een daad. Vraag je af: hoe kan ik vandaag de liefde die ik van God ontvang doorgeven aan mensen om me heen. Dat kan op vijf manieren: 1. Spreek positieve woorden (geef een compliment, zeg iets aardigs, zeg 'ik hou van je'); 2. Geef tijd en aandacht (breng tijd met een ander door, geef onverdeelde aandacht, toon interesse); 3. Geef kadootje (een bos bloemen, een leuk boek, een plantje, wat ook maar); 4. Dien de ander (bied een helpende hand, doe een klusje); 5. Raak de ander aan (geef een knuffel, een aai over de wang).

En waarom? Hierom: De vrucht van de Geest is: LIEFDE!

Leer die liefde kennen.

Laat die liefde groeien!

Breng die liefde in de praktijk.

En weet voor alles dit: God houdt van je.

Ontvang dat en deel dat uit.

Laten we bidden...

Handreiking voor de liturgie

Psalm 103:1,3,4

Gebed

Liedboek Gezang 78:1

Schriftlezing 1 Korintiërs 13:1-8a

Liedboek Gezang 92:1,4,6

Preek

Gebed

Opwekking 461 en 488

Het evangelie van Gods wet

Kerkboek Gezang 164

Voorbeden

Collecte

Liedboek voor de Kerken Gezang 477:1,2